

KOGUKOND

Kirjandusretkel kohtusid Kreutzwald, Tõnu Prillup ning Joonas Tihu

MTÜ Omad Retked nädalatagune õhtune jalutuskäik tutvustas kirjandusteoseid, milles on kujutatud Keilat, selle ümbrust, siinseid inimesi ja sündmusi.

ALLAR VIIVIK
ALLAR@KEILA.LEHT.EE

Alguspunktiks valis retkejuht Kadri Aller Vesi- veski silla. Sellel luges ta Ellen Niidu luuletuse Keilast. Luuletus ilmus kirjaniku 1977. aasta kogus „Veel peal käija“ ning algab sõnadega: „Tahan Keila jõe luhta...“.

Reoveepuhasti asemel laius kunagi kaunis Udriku mägi. Nõukogude ajal raiuti sealne kaasik maha, asemele ehitati sigala. „Mäge kirjeldab Erik Püvi (Erik Püüsalu) (1931-76) jutustuses „Nurmenukupüha“. See ilmus toonases ajakirjas „Pioneer“ 1976. aastal,“ rääkis Kadri Aller.

Ülejõe jalakäijate sillal meenutati Jaan Krossi nelja novelliga kogu „Klio silma all“. Üks neist on „Kahe kaotsiläinud paberi lugu“. Tegevus toimub 19. sajandi esimesel veerandil Keila kirikumõisas. „Noor koolmeister soovib enne Peterburgi minekut külastada pastor Otto Reinhold v. Holtz nooremata, et meest tä-

nada eesti kirjakeele õpetamise eest,“ vahendas Aller.

Kreutzwald kirikumõisas

Pastor Holtzi kodus polnud. Aga kirikumõisa oli küttepuude koormaga sõitnud Üügu Madis Lohusalust. Mehed said jutule. Koolmeister uuris Kalevipoja pärimuse kohta Keila ümbruses. „Noormees polnud keegi muu kui noor Fr. R. Kreutzwald,“ ütles Aller.

Ado Kõogardali kirjutatud romaan „Rahula kirikla“ ilmus 1938. aastal Kaskemäe varjunime all, peategelane on pastor Viktor Üleoja. „Romaanis on palju ainet võetud alevi ning selle elanike päriselust,“ kirjeldas Aller.

Kirikuaiaas meenutati Eduard Vildet. Tema isa oli Vana-Karjakülas mõisavalitseja. Sealsete olude kirjeldust saame lugeda romaanis „Mäeküla piimamees“. Vanapoisist mõisahärra Otto von Klugen, kes on maetud kirikuaeda, on mõisnik Ulrich von Kremeri algkuju. „Eestlan-

► Valik raamatuid, kus Keilast juttu

FOTO: KADRI ALLER

nast talunaine ehk Prillupi Mari, kellel oli suhe mõisnikuga, on pärit Leholast,“ täpsustas Kadri Aller.

Keilat on oma loomingus kirjeldanud ka kirjanik ja tõlki- ja Ain Kaalep. Nii ilmus aastal 1976 luulekogus „Paani surm“ luuletus „Keila eleegia“.

Lahing enne iseseisvuspäeva

Raudteejaamas rääkis Kadri Aller Aadu Hindist ja Arved Viirlaidist. Muhi saarelt pärit Hint lõpetas tetraloogia „Tuuline rand“ kolmanda osa Keila lahingu kirjeldusega. See peeti 23. veebruaril 1918, romaani järgi

hukkus lahingus ka punakaartlane Joonas Tihu Saaremaalt.

„Arved Viirlaid oli pärit Padiselt. Soomepoisina võitles septembris 1944 Keilas ja selle ümbruses. Hiljem elas aastakümneid Kanadas,“ meenutas Aller. Enda esimese ENSV aasta metsavennakogemusi kasutas mees romaanis „Ristideta hauad“ (tegevus oktoobrist 1944 suveni 1946). Seal on kirjeldus, kus peategelane Taavi ja ta sõber Leonard peatuvad Keila raudteejaamas ja kuulevad Tallinna poole sõitva rongi sõjavangide vagunist isamaalisi laule.

KOGUKOND

Pärimushuvilised ühendasid jõud

18. oktoobril pidasid maakonna muuseumis mõttetalguid Lääne-Harjumaa pärimushuvilised.

ALLAR VIIVIK
ALLAR@KEILA.LEHT.EE

Kes olid kohal, mida omavahel arutati ning kuidas kultuuriliik elab? Sellest rääkis Keila Lehele Eesti Rahvakultuuri Keskuse Harjumaa rahvakultuurispetsialist Sandra Nikitin.

Kuidas laupäevane kohtumine muuseumis läks?

Lääne-Harjumaa pärimushuviliste esimene kohtumine oli meeolukas. Eesti Rahvakultuuri Keskuse veetud ja Eesti Folkloorinõukogu ning Harjumaa Muuseumiga koos tehtud üleskutsest võttis kinni ligi 20 huvilist. Ühine aeg läks kiirelt. Varsti sai selgeks, et sarnaseid kokkusaamisi tuleb korraldada ka edaspidi.

Milliseid teemasid arutasite ning kas jõuti omavaheliste kokkulepeteni?

Pärimushuvilised kohtusid sellises vormis esimest korda. Seepärast saime kõigepealt tutvaks ja kaardistasime need valdkonnad, milles praegu tegeletakse. Ning kuidas täna oma pärimushuvile rakendust leitakse. Arutasime ka selle üle, millised on inimeste soovid ja ootused. Ehk millest nad oma tänases elus pärimuskultuuri teemade osas puudust tunnevad.

Samuti püüdsime Eesti Rahvakultuuri Keskuse vaimse kultuuripärandi osakonna juhataja Leelo Viita eestvedamisel vaadata Lääne-Harjumaad kui piirkonda. Ning leida mingeid iseloomustavaid ühisjooni. Lihtne see polnud. Sest saime üsna kiiresti aru, et kogukondi ja eripärasid on nii palju, et midagi üldist peale kauni looduskeskkonna me välja tuua ei suutnudki. Sai selgeks, et oleme pärimuse poolest rikkad!

Kes Lääne-Harju pärimushuviliste ringi kuuluvad?

Laupäeval kokku saanud inimeste hulgas oli väga erinevat rahvast. Oli käsitööhuvilisi, tantsu-, pillimängu- ja lauluinimesi, arheoloogide ja looduslike

FOTO: VALDUR VACHT

pühapaikade huvilisi.

Enamik esindasid iseendid või oma kogukondi, organisatsioonidest oli esindatud näiteks Rahvatantsu- ja Rahvamuusikajuhtide Harjumaa Ühendus. Aga kambas oli ka turismiettevõtjaid.

Millised on tulevikuplaanid?

Otsustatigi, et selliseid kohtumisi võiks korraldada teatud regulaarsusega ning nendel kohtumistel võiks hakata erinevate teemadega natuke sügavuti minema. Näiteks kutsuda asjatundjaid rääkima suguvõsa- või

koduloo uurimisest, õppida või õpetada käsitööoskusi või rahvarõivatarkust ja aeg-ajalt ehk isegi pidada maha üks stiilipuhas simman.

Esialgu moodustame meilisti, kus saame siis juba kokku leppida järgmised kohtumised ja nende teemad. Harjumaa Muuseum oli lahkesti valmis pärimushuvilisi ka edaspidi oma ruumides vastu võtma. Teisalt oldi arvamisel, et Harjumaal on sobivaid kokkusaamise kohti hulgi ning huvilised võiksid kohtuda kord siin, kord seal.

Muuseumivaramu

Veidi vähem kui aasta tagasi jäime Johanna Lahesalu koolimälestustes pidama 1959. ja 1967. aastale, mil algkooli kõrval valmisid uus koolihoone ja seejärel kaht koolimaja ühendav galerii. Täna alustatav uurimistöö keskendub Keila I Keskkoolile aastatel 1965-1990 ehk kaudselt jätkame sealt, kus me kooliloo pooleli jäime, ent suuname oma huvi eelkõige klassivälisele tegevusele. Uurimuse on 2000. aastal koolitööna kirjutanud 10. klassi õpilane Piret Hanson, teda juhendas Ruth Kukner. Harjumaa Muuseumi fondist on töö välja valinud Mall Siniveer ja Külli Kõrs, toimetanud Evelin Povel.

Klassiväline tegevus Keila I Keskkoolis 1965-1990

Piret Hanson

Sissejuhatus

Keila Gümnaasiumi õpilased on uurinud oma kooli arengulugu. On vaadeldud koolikorraldust ja õppetööd, põgusalt peatunud tunnivälise aja kasutamisel koolis. Kuid õpilase tegevus ei piirdu ainult koolimajas õppimisega, vaid lüüakse kaasa õpilasmavalitsuse töös ja ringides. Nii on see praegu.

Kuid kuidas sisustasid õpilased oma vaba aega varasematel aegadel, seda tahtsin välja selgitada oma uurimistööga. Valisin Keila Gümnaasiumi, tookord Keila I Keskkooli ajaloost perioodi 1965-1990. Mind huvitas, millega tegelesid õpilased tundidest vabal ajal. Millised huviringid töötasid, millised olid võimalused vaba aja sisustamiseks ja kuidas need ära kasutati. Kuna tolleaegne klassivälise elu oli väga mitmekülgne ja tegutses palju huviringe, siis valisin välja nendest üksikud, kõige rohkem huvi pakkunud ringid ja klubid. Täiesti jäi vaatlusest välja õpilasorganisatsioonide töö, komsomoli-laagrid, näärishoid ning spordialane tegevus Keila I Keskkoolis.

Õpilasklubid Keila I Keskkoolis

1970-80ndatel aastatel võis kooli aruandest lugeda, et Keila I Keskkoolis tegutses mitmeid õpilasklubisid ja palju huviringe. Klubid hakkasid koolis arenema juba 1960ndatel. Need tekkisid õppealajuhataja Ako Raua eestvõttel. Klubid haarasid suuremaid õpilaste rühmi, sageli oli klubide tegevus plaaniväline, otsesest olukorrast lähtuv.

Kultuuriklubi Sõprus pidi laiendama koolis kultuurimassilist tööd. Esimesel aastal korraldas klubi kaks koolipidu ja kolm kontseriti. Peale selle esinesid isetegevuslased veel mitmesugustel kohtumise-õhtutel, üritustel ja konkurssidel. Klubi koordineeris üheksat ringi, millest kõige paremini töötasid vene keele (juhendas õpetaja Anni Leppik) ja eesti keele (juhendas õpetaja Ruth Kukner) ring. Toimus ka koolisisene isetegevusülevaatus.

Lõbusate ja leidlike klubi (LLK). 1965/1966. õppeaasta jooksul toimus seitse üritust. 8.-11. klassidele toimusid paralleelklasside vahelised teadmistealased võistlusõhtud. Poolfinaalides võistlesid omavahel parimad. Võistlusi korraldasid paralleelklassid kordamööda ja õpetajad-kommunistlikud noored.

27. aprillil toimus LLK finaalkohtumine. Küsimused koostas Ako Raud. Istuti laudade ümber, joodi kohvi ja söödi küpsiseid.

Klubi Reaal. Kõige aktiivsemalt töötasid loodussõprade ring, 5.-8. klasside matemaatikaring ja kollektsionääride ring. Eksisteerisid veel keemia-, puidutöö-, auto-moto- ja füüsikaring. Korraldati matemaatikaõhtuid ja lõikuspidusid. Klubisse kuulumiseks oli vajalik liikme-kaart. Anti välja ka oma häälekandjat, milleks oli Heureka.

Keila Keskkooli orkester harjutamas. Foto: E. Järve, Rahvusaarhiivi fotokogu, EFA.204.0.10884